

af renæssancens og det tidlige modernes politiske tænkning. Med fokus på tænkere som Machiavelli og Hobbes har Skinner undersøgt og rekonstrueret denne periodes politiske tænkning i bredden og fundet nye og spændende forbindelseslinjer som mere traditionel filosofi- og idéhistorisk litteratur på området har overset. I denne sammenhæng har den danske tekstsamling medtaget en række eksemplariske artikler.

Tekstsamlingen er vel oversat, har som sagt en fremragende indføring af Frank Beck Lassen og Mikkel Thorup og der er på denne baggrund absolut ingen undskyldninger for ikke at stifte bekendtskab med Skinners tilgang til den idéhistoriske metier. Bogen bør være pligtlæsning for alle med interesse for det idéhistoriske felt, og for manges vedkommende er jeg sikker på, at pligtlæsningen vil forvandle sig til lystlæsning, så snart de får øjnene op for det store idéhistoriske anvendelsespotentiale, der findes i Skinners rekonstruktion af fortidige teksters betydning i samspil med deres sproglige kontekst.

RIKKE LOUISE PETERS

Kafka på dansk

Franz Kafka: Fortællinger 1 & 2, Gyldendal, 2008, 267 + 419 sider, 450,- kr.

Med Gyldendals nye store Kafka-satsning bestående af to bind: *Fortællinger*

og *Efterladte fortællinger* er store dele af Kafkas forfatterskab blevet lettere tilgængeligt for danske læsere. Værket, en tiltrængt og flot udgivelse, fremstår som en ny standardudgave af Kafkas fortællinger på dansk – og er derfor et must for alle litteraturskere, Kafka-fans og folk med hang til at samle på store klassikere. *Fortællinger* rummer alle de tekster som Kafka selv offentliggjorde i sin levetid; *Efterladte fortællinger* indeholder alle større fortællinger og fragmenter (parabler, aforismer, dagbogsoptegninger og selvbiografiske skitser) fra hans efterladte papirer. Redaktionelt har man valgt at lade Villy Sørensens og Per Øhrgaards gamle oversættelser fra *Dommen og andre fortællinger* fra 1967 indgå i revideret form i denne udgave. Fornuftigt nok; de udgør i sig selv et lille sprogligt og litterært mesterværk.

De resterende fortællinger, som udgør langt størstedelen af materialet, er oversat af Isak Winkel Holm. Jeg synes godt om denne oversættelse. Det siger næsten sig selv, at det er alt andet end nemt at oversætte Kafkas på mange måder ellers meget stringente og klare, men alligevel fuldstændig surrealistiske prosa. Det er nærliggende enten at forfalde til ironisk distance eller til en mere fri oversættelse, der krampagtigt vil prøve at ramme tonen. Intet af dette er tilfældet. Oversættelsen her er holdt meget tæt op ad originalen og netop derfor lykkes det så fint at ramme Kafkas stil. Stilen er gammeldags uden at virke bedaget.

Der er et fortolkende element i enhver oversættelse, ligesom det er en klassisk hermeneutisk pointe, at ingen oversættelse er den endelige – ja det er ligefrem det primære kendetegn for en klassiker, at den kan (og bliver) genoversat med jævne mellemrum. Noget af det samme gør sig gældende, når det kommer til redaktionelle valg og principper; de er båret af redaktørens fortolkning og vurdering af teksten og ændrer sig med tiden. Kafka-forskere og filologer kan sikkert komme med adskillige indvendinger mod de valg og skøn, der er truffet her, men de vil næppe ændre noget ved det overordnede indtryk, hvorom der kan siges: det *virker*. Det er flot udført og af varig kvalitet.

Kafkas forfatterskab er først og fremmest interessant for filosoffer og idehistorikere, fordi det udgør en helt eminent kilde til modernitetens grundlæggende temaer og problemstillinger, som vi stadig tumler med og som måske endda er blevet skærpet i det senmoderne. Fortællingerne udgør et katalog over diverse fremmedgørelses- og hjemløshedsmetaforer, såvel som absurditet- og angstproblematikker til hobe. Tematisk er fortællingerne spændt ud i dikotomien mellem det indre og det ydre; mellem individet og omverdenen, psyken og kroppen, kroppen og den anden, moralen og loven, psyken og sproget. Måske tydeligst i den mesterlige fortælling 'En sultekunstner' fra 1922, skrevet to år inden Kafka døde i 1924 og en af de fortællinger han rent faktisk

offentliggjorde. Kafka-kendere ved, at han kun offentliggjorde en brøkdel af sine litterære tekster. Ved sin død efterlod han sig godt 3.000 sider uafsluttet materiale, som han i et berømt brev til sin bedste ven, Max Brod, bad om måtte blive brændt. En beslutning Max Brod (heldigvis) valgte at trodse. Fortællingen 'En sultekunstner' iscenesætter det for udenforstående yderst bizarre fænomen sultekunst/spisevægring. En på alle måder paradoks, meningsløs og irreal tilstand, hvor kroppen taler gennem sin egen udslættelse – men som indefra betragtet er en helt reel tilstand og derfor meningsfuld og nødvendig, fordi det netop er den eneste måde at kommunikere på, når andre kommunikationsmuligheder er udtømte. Man kunne kierkegaardsk formulere det sådan, at sultekunstnerens indre er inkommensurabelt med den ydre verden. Som det hedder et sted i fortællingen: "Prøv at forklare nogen sultekunsten! Den der ikke føler det, ham kan man heller ikke gøre det begribeligt." (s. 216) Det fantastiske ved denne fortælling er selvfølgelig, at Kafka både skildrer sultekunsten som et kulturhistorisk fænomen og samtidig som en eksistentiel, indre tilstand, og at de to niveauer i fortællingens flydende prosa går op i en højere enhed uden at dikotomien ophæves.

Kafkas forfatterskab handler altså om helt klassiske filosofiske problemstillinger, som dukker op i moderniteten – første gang hos Hegel og romantikerne. Det drejer sig om friheds- og anerken-

delsesproblematikken, om skyldbegrebet samt om det, man kunne kalde viljen til at lykkes. Det moderne individ vil ses, mødes og anerkendes som individ af andre individer i forskellige sociale eller familiære relationer, fx i forholdet til den nære familie, vennen, den elskede, jobbet, myndighederne eller massen/publikummet. Her kommer det abstrakte frihedsbegreb til kort, for nok kan vi være frie konstitutionelt eller filosofisk set, men deraf følger ingenlunde, at vi er frie i mødet med det andet menneske. Friheden bunder nemlig i noget dybere, i den indre frihedsfølelse, som imidlertid – og tragisk nok kunne man tilføje – stadig er dialektisk i sin form, fordi den er afhængig af de andres anerkendelse af én som individ.

Som Hegel havde blik for og som Sloterdijk sidenhen har taget op, er anerkendelsen dialektisk forbundet med kampen og modstanden og ikke mindst med foragten, og det er i denne tragiske dialektik, Kafkas personer bliver fanget. Deres søgen er rettet mod en absolut anerkendelse, som bliver tragisk, idet den er umulig, og derfor slår om i en absolut skyld eller absolut negligering. Der gives ingen mellemvej eller mulighed for forsoning mellem individ og omverden. Sultekunstnerens søgen er, i modsætning til publikums hang til sensation, en eksistentiel og i bund og grund metafysisk søgen efter, som han siger det: ”den spise som jeg kan lide.” (s. 217), dvs. efter *mening*. Men forsoningen kommer ikke i stand, for han opnår aldrig sit

publikums anerkendelse. Til slut dør sultekunstneren, og to stærke opsynsmænd bærer ham ud af buret og erstatter ham med en altædende ung panter. Så kan der til slut i fortællingen gøres kort proces: ”Panteren manglede intet. Den føde den kunne lide, kom dyrepasserne med uden at gøre sig mange tanker om det; ikke engang friheden syntes den at savne [...]” (s. 217).

Med *Fortællinger 1 & 2* er der nu en oplagt mulighed for at stifte bekendtskab med sultekunstneren, Josephine, Den lille Kvinde, Gregor Samsa, Georg Bendemann, Josef K og de mange andre personer i forfatterskabet. Der er kun ét at sige: ‘Ta’ og læs!